

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

יבמות עה

עניין: איסור פצוע דכא וכרות שפכה

ספר החינוך

(שלא יקח טריס בת ישראל)

הקעה. יז. שנמנע מי שנפסדו לו כלי המשגל עד שאינו ראוי להוליד על ידי מכת אדם או בהמה או עץ, כלומר שלא היה בידי שמים, מלישא בת ישראל, ועל זה נאמר לא יבא פצוע דכה וכרות שפכה בקהל יי'.

משרשי המצוה להרחיק ממנו לבלתי הפסיד כלי הורע בשום צד כידוע במלכים שמשרסים הזכרים למנותם שומרים לגשים, ויש מן הזכרים הפחותים שרוצים בדברים כדי לזכות את שולחן המלך ולרווח ממון, ואנחנו עם הקודש בדעתנו כי כל הסריס בידי אדם יפסל מהתחבר עוד עם בת ישראל ומלשבת בית או דרך אישות גרתיק הענין ונמאס אותו, ועם טענה זו נמצא טעם בחלוק האיסור בין הנפסד בידי אדם לנפסד בידי שמים.

מצודת דוד לרדב"ז מצוה קסז

להזנותה זה המשיא את בתו לזקן. ועל דרך הסוד כבר כתבתי לך כי איש ואשתו הם דוגמא עליונה בסוד חתן וכלה, בסוד "וצדיק באמונתו יחיה"²³⁰ שהוא משפיע ומקבל, ומשם הנשמות נאצלות כדאיתא²³¹ "קדש ישראל לד' ראשית תבואתה" בה"א, כלומר תבואות ד'. וכתב²³² "אני כבדתי רענן ממני פריך נמצא". ולכן נקרא רענן לפי שמוציא תמיד פירותיו כדאיתא²³³ "ולא ימיש מעשות פרי". וכתב²³⁴ "ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך". וא"כ פצוע דכא שנפסק מקורו ויבש מעיינו אינו דוגמא עליונה, ופוגם למעלה אם יבא בקהל. כי מורה על יבושת מקור העליון כדאיתא²³⁵ "ונהר יחרב ויבש". וישא גיורת דלא איקרי קהל ואינה בכלל בתולת ישראל. ומכל מה שבארנו תבין למה צוה שלא לסרס זכר אם בבעלי חיים, שמבטל הכוונה האלהית בבריאת העולם. ואם בבני האדם נוסף שמבטל דוגמתו למעלה. ותבין ג"כ שלא נאסר [לבוא בקהל] אלא בסריס בידי אדם אבל סריס בידי שמים אינו בכלל זה, כי הוא אמר ויהי. והמסרס את הזכר מאי זה

אגרות משה אה"ע ח"ב סי ג', ענף ב'

עוד יותר בריאים נמי אסורה מדין טרפה וא"כ צריך לומר דהתורה אסרה מה שהיה בזמן נתינת התורה טרפה שלא היה סופה לחיות כמה אז, גם לעולם אף כשישתנה הטבע, וכן התירה מה שאז היה סופה לחיות גם לעולם אף כשישתנה הטבע ולא יהיה כמה סופה לחיות. וא"כ אפשר גם באיסור פ"ד וכרות שפכה שתלוי בין לקולא בין לחומרא רק במה שהיה בזמן נתינת התורה, שמה שאז לא היה מליד והיה אסור נאסר לעולם אף כשישתנה הטבע ויוליד פצוע כזה. ומה שאז היה מליד והיה מותר הוא מותר לעולם אף כשישתנה הטבע ולא יוליד.

רקאנטי פרשת כי תצא

עד היכן מגיע קלקולו. וטעם לא יבא פצוע דכא כי נפסק מקורו ונהר יחרב ויבש (אייב יד' יא). וכבר הודעתוך סוד זיווג האדם באשתו הוא סוד משפיע ומקבל כמה דאת אמר צדיק באמונתו יחיה (הבקות ב' ד') וכשאינו ראוי להוליד פוגם למעלה.

דגל מחנה אפרים פרשת כי תצא

לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה נקהל ה'. והנה הממשנה המחטיא את האדם היא גורמת ציטול ופגם בג' צחינות אלו, ונקראים פצוע דכא, לשון פצע וחצורה, וזהו פירוש הפסוק (תהלים צ' ג') טעם אנוש עד דכא ותאמר, היינו עוד צריך צעל תשובה לומר שובו בני אדם, על דרך (מלאכי ב' ו') ורבים השיב מעון, פירוש הצעל תשובה צריך לתקן כל הצחינות ולהשיבם בסוד דכ"א הנ"ל, וזהו על ידי שצירה ונמיכת רוח הנקרא דכא ותאמר שובו בני אדם. שפכה נקרא סילון וצינור, והיא מדת התענוג והתקשרות הכולל כל ומשפיע.

וזדהו פירוש לא יבא פצוע דכא, שעושה פצועים דכא הנ"ל, או כרות שפכה, היינו אפילו שהמחשבה מניחו לעשות דכא הנ"ל, רק שהיא כרות שפכה היינו צלי תענוג והתקשרות, אז גם כן לא יבא בקהל ה', כי מנהו צלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא (תיקון י' דף כ"ה ע"ב), והצן.

